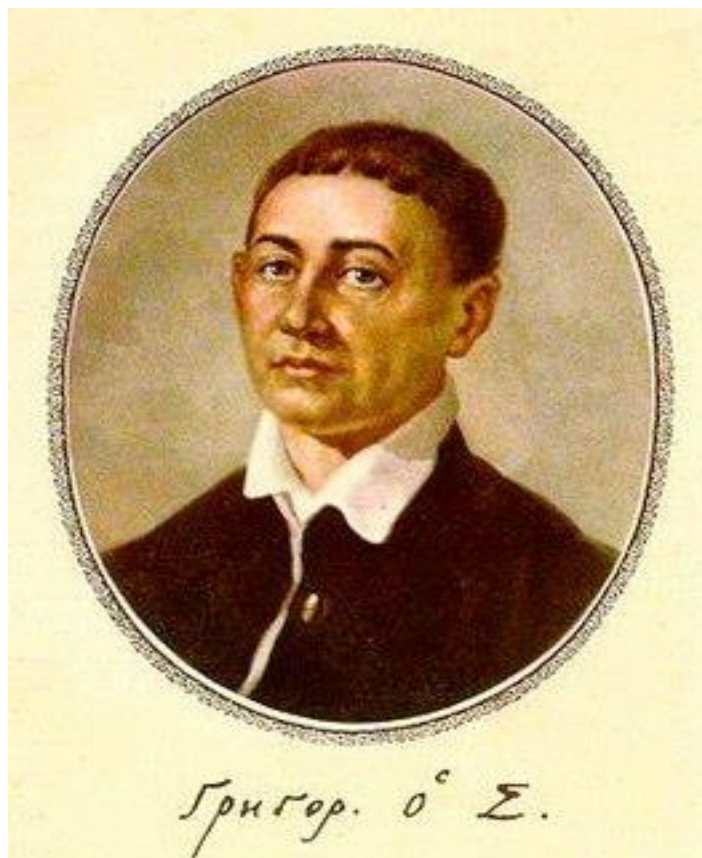

Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет педагогічної освіти

Збірник есеїв здобувачів вищої педагогічної освіти

(до 300-річчя від дня народження видатного українського філософа,
богослова, педагога, культурно-освітнього подвижника
Григорія Сковороди)

Львів-2023

УДК [821.161.2.09"17"Г.Сковорода:82-4](082)

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка

(Протокол №7 від 8 лютого 2023 року)

Упорядники:

Марія Стахів, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Людмила Кобилецька, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Загальна редакція:

Олена Галян, доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Рецензент:

Наталія Мачинська, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка

Збірник есеїв здобувачів вищої педагогічної освіти (до 300-річчя від дня народження видатного українського філософа, богослова, педагога, культурно-освітнього подвижника Григорія Сковороди [Упорядн. М. О. Стахів, Л. В. Кобилецька; за заг. ред. О. І. Галян]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 61.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів, а також використання технік плагіату, несуть автори есеїв.

Зміст

Передмова.....	5
Есей Андріани Андрук.....	7
Есей Софії Антоняк.....	9
Есей Ірини Баран.....	11
Есей Олени Вайди.....	12
Есей Софії Вантух.....	13
Есей Вікторії Владімирової.....	15
Есей Оксани Гарван.....	17
Есей Юлії Демко.....	19
Есей Юлії Данилюк.....	20
Есей Діани Дмитрів.....	22
Есей Тетяни Калитовської.....	24
Есей Вікторії Камінської.....	26
Есей Ірини Кісіль.....	28
Есей Марти Ковальовської.....	30
Есей Роксолани Колодій.....	32
Есей Вероніки Копанецької.....	34
Есей Олесі Кориневич.....	37
Есей Софії Кузняк.....	38
Есей Юлії Леуш.....	40
Есей Аліни Мартинишин.....	42
Есей Олексія Молодецького.....	44
Есей Марії Мельник.....	46
Есей Аніти Онещук.....	48
Есей Ангеліни Панасюк.....	50

Есей Ірини Фультмес.....	52
Есей Олега Хриптуна.....	54
Есей Юлії Цимбалісти.....	55
Есей Ванесси Шетелі.....	57
Есей Анни Ясниської.....	59

ПЕРЕДМОВА

Григорій Сковорода... Велична постать України... Особистість світового значення.

Кожен відкриває для себе Г. Сковороду й шукає в його творах, висловах своє, близьке, а знаходить архетипове, можливо, малоусвідомлюване, водночас, доволі зрозуміле, що йде від серця.

У свій час Г. Сковорода творив інтелектуальне середовище. Теми, які стали предметом його осмислення, актуальні і дотепер, а отже, з одного боку, вічні, а з іншого – сучасні. Світобачення мандрівного мудреця цікаве й мотивувальне, глибоке й життєдає, ціннісне й наповнене смыслом. Віднайти в собі сили відбутися, самовтілення, самопошук, подолання відчуження від своєї природи та пізнання світу – ось, що вирізняє думки Г. Сковороди. Кожному відомі хоча б декілька його висловів, адже їх витлумачення влучно окреслює значущі питання життя, діяльності, ставлень, взаємин, ціннісних орієнтирів, віри, духовності тощо.

Гордість і прагнення відкриття мудрості світу переповнювали мене, коли я студенткою їхала з Києва до свого Лебедина (на Сумщині) і кожного разу бачила поворот на с. Чорнухи, батьківщину Григорія Сковороди – видатного філософа, педагога, любомудра, свободолюбця.

Не могла оминати постаті цієї видатної людини й тоді, коли працювала над докторською дисертацією щодо витоків становлення ідеї суб'єктності особистості у вітчизняному педагогічному дискурсі. Зокрема, писала таке: «Запропоновані світоглядно-філософські позиції щодо людини були переосмислені у філософській системі вихованця Києво-Могилянської академії, видатного українського філософа Г. Сковороди. Людинознавчі та етико-гуманістичні проблеми стали основою його «втіленої філософії». Мандрівний філософ не тільки розробляв, але і відобразив свої ідеї у творах, реалізуючи й філософський спосіб життя. Його антропологія містила вчення про «внутрішню

людину», розуміння особистості як сутності, що характеризується буттям для себе. Самопізнання у філософській концепції автора є сенсом людського існування (пошук самоцінності), що відкриває можливість зрозуміти природу людини та важливість слідування їй. Сутнісно, Г. Сковорода вказував на потребу знати власні можливості та використовувати їх у діяльності, орієнтуючись водночас на реалізацію індивідуальних особливостей у відповідній сфері активності (ідея «сродності»), інтенціональність проявів людини, що постає як основа розуміння суб'єктності».

Сьогодні свій шлях розуміння, пізнання Григорія Сковороди проходять здобувачі освітнього ступеня «бакалавр» спеціальностей 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 016 Спеціальна освіта факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка. Їхні есеї – спроба осягнути силу й мудрість Людини, яка випередила свій час.

*доктор педагогічних наук, професор
кафедри початкової та дошкільної освіти*

ЛНУ імені Івана Франка

Олена Галян

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Люди по-різному приділяють кількість часу літературі у своєму житті. Однак безсумнівним є той факт, що з художніх творів кожна людина може почерпнути щось по-справжньому корисне, відшукати щось цінне і збагатитися важливими знаннями. Зокрема, необхідно знати про культурні особливості своєї країни. І отримати цю інформацію можна саме з літератури. Мені завжди було цікаво розуміти простих українців.

Одним з перших письменників, хто цікавився проблемами життя простих українців, був Григорій Савич Сковорода. Сковорода в моєму житті займає таке ж важливе місце, як і у всій історії України. Його постать все більше приваблює нові покоління. Людина, яка є надзвичайно мудрою, розважливою та розвиненою у різноманітних галузях життя. Його творчість – це надбання і української, і світової культури; це світ, де можна знайти безліч цікавого і корисного для нас. Поезія Сковороди оптимістична та життєстверджувальна.

Він – важлива людина з точки зору становлення української держави. Однак, як на мене, він зробив ще одну дуже важливу річ: показав, наскільки важливий український народ, адже, у цих людей так само є звичайні проблеми, нещастя, іноді їм доводиться дуже непросто. Завдяки його творчості я змогла дізнатися багато нового і корисного про свою країну, познайомитися зі звичаями і традиціями; дізнатися про те, як українці жили раніше і які проблеми у них були. Це дуже важливо. У житті кожного з нас є людина, котра надихає, умотивовує та заохочує до більших звершень. У моєму випадку, ця особа – Григорій Сковорода, він зачепив моє серце відразу, коли я дізналася про нього.

Мене притягує щирість, коли хтось не ховається за сотнями масок, а говорить все як є, навіть, якщо ця правда не зовсім приємна. Ця риса

притаманна письменнику, він зневажав високі титули і посади, бо для нього всі – рівні.

Я часто звертаюся до збірника афоризмів письменника, шукаю нові сили, енергію. На диво, завжди знаходжу відповіді на всі проблемні запитання, котрі мене турбують. Григорій Сковорода казав, що “світло бачиться тоді, коли світло в очах є”. У своїх афоризмах він підкреслює: не можна втрачати намарне час, треба вміти його шанувати.

Поет закликає нас до морального вдосконалення, до самопізнання, закликає любити і шанувати природні багатства, вдало змальовує явища тогочасного життя, критикує вади в суспільстві та в характері людини.

Григорій Сковорода – наділений щирістю, мудрістю та чистотою душі. Я прагну до такого ж рівня всебічного розвитку, яким володів він. Впевнена, що ця людина надихає не лише мене, а й весь світ. У нього справді є чому повчитися. Раджу і вам ознайомитися із творчістю й історією життя поета. Григорій Сковорода – мій кумир, і я щиро ним захоплююсь.

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода – видатний український гуманіст, що написав безліч трактатів по філософії та поезій. Я дуже захоплюсь ним, адже його твори є актуальні у будь-які часи, бо він оспівує у деяких своїх творах про людські чесноти, що є дуже важливим завжди.

Познайомилась я із творами Григорія Сковороди ще у школі. Перший твір, який я прочитала – “Бджола і шершень”. Під твором було декілька його афоризмів, які мене дуже зацікавили і після цього я прочитала дуже багато творів Григорія Сковороди. Я завжди дуже багато беру собі до уваги із його творів, бо мені дуже імponує його мислення та те, як він його виражає. Адже письменник у кожному своєму творі розкриває справді важливу тему для людей. І, незважаючи на те, що його творам вже дуже багато років, вони ще досі є актуальні для нас.

Коли мені сумно або я не знаю як чинити в деяких ситуаціях, то я читаю афоризми письменника, що завжди доречні для мене, адже у Григорія Сковороди дуже багато афоризмів на будь-які теми. Із кожного афоризму можна взяти для себе щось нове та дуже багато усвідомити, або ж змінити свою думку щодо якоїсь ситуації. Дуже хочу поділитись своїми улюбленими афоризмами :

1. “Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю”.
2. “Не все те отрута, що неприємне на смак”.
3. “Безумцеві властиво жалкувати за втраченим і не радіти з того, що лишилось”.

Кожен із афоризмів Г. Сковороди наповнений великим сенсом. Мені дуже подобається, що він вчить нас не дивитись на зовнішність, а дивитись

глибше – в душу. Та вчить нас цінувати те, що ми маємо, що теж є дуже важливим. І це лише маленька частинка того, чого може навчити творчість Г. Сковороди. Тому я дуже рада, що Григорій Савич присутній у моєму житті і щиро бажаю, щоб він був присутній у житті кожного.

Ірина Баран,

здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Мушу зізнатися, що донедавна не надавала особливого значення творам Григорія Савича. Тепер, навчаючись у ЗВО, з метою стати учителем, можу сказати, що поступово відкриваю для себе дещо нове про «українського Сократа» та вважаю, що він стає частиною мого життя.

Сковорода є безцінним прикладом для педагогів. Що насправді мене приваблює та змусило так думати, - то це головна педагогічна ідея митця – трудове виховання за принципом “спорідненості”. Суть ідеї полягає у тому, що учні не просто вивчають шкільну грамоту, а й філософію життя, з’ясовують свою роль та мету у ньому. А вчителі, у свою чергу, повинні знайти та розвинути сильні сторони дитини, щоб вона мала усі можливі та ресурси зайняти своє місце під сонцем та займатися “сродною” працею. Також не можу не згадати цитату: “Лише той Учитель, хто живе так, як навчає”. Впевнено можу сказати, що хочу жити за таким принципом, та що ці слова Сковороди справді відображаються у моєму серці.

Читаючи різні статті про українського філософа, переглядаючи його цитати та ознайомлюючись з ідеями, я відчуваю гордість за вибір професії. Такий підхід до дітей, глибоке розуміння того, що робиш, і любов до діяльності справді захоплює та надихає стати хорошим вчителем. Я хочу втілити у життя ідеї Григорія Сковороди; хочу бути професіоналом своєї справи. Вважаю своїм обов’язком пам’ятати та використовувати настанови філософа. Мабуть, в цьому сенс присутності Г. Сковороди в моєму житті.

Олена Вайда,

здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

“Світ ловив мене, та не спіймав...” Ці слова заповідав написати на своїй могилі великий мислитель, педагог, філософ і письменник Григорій Савич Сковорода.

Григорій Сковорода відомий нам більше як письменник, проте мені він відкрився також, як вчитель. Сковорода був талановитим педагогом. Працюючи домашнім учителем у поміщика Томари, Григорій Савич швидко знайшов спільну мову із його десятирічним сином Васильком, у якого до часу зустрічі зі Сковородою про навчання склалася думка як про найгіршу каторгу. Класом для вчителя і учня були ліс поле, гай. Сковорода навчив Василя думати, ніколи не пропонував йому готових висновків, натомість заохочував його до висловлення власної думки. Завдяки цьому, Григорій Сковорода став для мене неповторним і неймовірним вчителем. На мою думку, саме так вчитель повинен працювати з дітьми. Також Сковорода вірив у “сродну працю”, до якої ми покликані. І я повністю погоджуюся з ним. Я теж вірю, що кожна людина повинна віднайти саме свою роботу. Григорій Сковорода дав мені зрозуміти, до чого я прагну, де я можу себе реалізувати. І завдяки йому я обрала професію педагога, яка для мене є дуже відповідальною та важливою.

В майбутньому я хочу бути таким самим прекрасним вчителем, як Григорій Сковорода. Я вірю, що зможу так само заохочувати дітей до знань, до чогось нового і прекрасного, адже немає нічого кращого за усмішку щасливої дитини. Тому бажаю собі терпіння та великої удачі. Вірю, що в мене все вийде.

НЕОБХІДНА НЕОБХІДНІСТЬ

Щастя... Кожен розуміє його по-своєму. Хтось вбачає щастя у багатстві, досягненні певного статусу в суспільстві, хтось – у можливості обійняти близьких людей, провести гарно час, насолоджуючись спілкуванням, а хтось й досі знаходиться в пошуках...А де ж знайти те щастя, яке є необхідною необхідністю кожного?

На мою думку, щастя напряму залежить від внутрішнього та духовного стану людини, її вміння зауважувати промені радості серед сірих хмар буденності, від уміння радіти дрібницям, від роботи, яка приносить радість, але не лише від матеріальних речей...

Перш за все, щастя залежить від духовного світу людини та її стосунків з Богом. Матеріальні надбання, що є в цілому світі: гроші, одяг, нерухомість – усе з часом йде в небуття. Проте близькі стосунки з Творцем – це те, що може подарувати справжню радість, відчуття захищеності та впевненості. Пригадується ситуація, коли маленька дитина, гуляючи парком зі своїм батьком, міцно тримає його за руку. Вона відчувається в безпеці, адже знає, що тато ніколи від неї не відвернеться, і це робить малечу справді щасливою. Подібними є й стосунки людини з Богом.. Впевненість у тому, що Він завжди поряд, завжди вислухає, допоможе прийняти правильне рішення, здатна подарувати справжнє щастя.

По-друге, щастя необхідно навчитися бачити: його не купиш за гроші, не відшукаєш у темному, закинутому на горищі, ящику. Переважно те, чого всі так потребують лежить на поверхні і потрібно лиш побачити та навчитися цінувати його. Григорій Сковорода писав: “Золотом можеш купити село, річ трудну, як і потрібну, а щастя як необхідна необхідність задарма всюди й завжди дарується.

Повітря й сонце завжди з тобою, всюди й задарма; все ж те, що втікає від тебе, знай, що воно чуже, і не вважай своїм, все те дивне й зайве”.

По-третє, щасливими можна назвати тих, хто відшукав справу свого життя, хто виконує ту роботу, яка приносить радість...Лише за таких умов людина виконуватиме свої обов'язки якісно, з готовністю прийматиме труднощі та долатиме їх. Не варто піддаватися впливу оточення, яке дає сотні порад про те, чим ж займатися у житті краще, адже в кожного своє покликання: “Ніхто не погне міцної слави від будь-якого покликання, якщо працю за цим покликанням не вважатиме за найсолодшу, більшу від самої слави втіху”.

Щастя, воно завжди поряд з нами, достатньо лише побачити його: “шукаємо щастя по країнах, століттях, а воно скрізь і завжди з нами; як риба в воді, так і ми в ньому, і воно біля нас шукає нас самих. Нема його ніде від того, що воно скрізь. Воно схоже до сонячного саява — відхили лише вхід у душу свою” — звертається до нас Григорій, син Сави Сковороди.

Вікторія Владімірова,
здобувачка вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ПОГЛЯД КРІЗЬ ВІКИ В СЬОГОДЕННЯ

Об'єктивно, спадщина української літератури багата на талановитих людей. Деякі з них не втрачають своєї актуальності впродовж десятки, сотні років. Одним із яскравих представників, творчістю якого українці пишаються і захоплюються крізь віки, є Григорій Сковорода.

Мандрівний філософ, педагог, культурно-освітній подвижник, духовний наставник українців — наш народ гордо та щедро, описуючи мислителя, наділяє його високодуховними якостями. Український Сократ жив ще у XVIII столітті, проте впродовж поколінь його філософія відгукується у серцях.

Григорій Сковорода є мудрим наставником із раціональними підказками для життя. Його поезії дають відповіді на вічні всезагальні питання, звідки кожен знайде щось своє. Найбільше поет відомий своєю філософією «сродної праці», він звертається до людства: «Цілком мертва людська душа, яка не вдалася до свого природного діла... Шкода, що батьки не карбують цього на серці своїм синам. Звідси-бо й буває, що військову роту веде той, хто повинен би сидіти в оркестрі».

Про щастя Сковорода відгукується так : «Щасливий, хто мав змогу знайти щасливе життя. Але щасливіший той, хто вміє ним користуватись..». Про любов, наприклад: «Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю».

Мій же улюблений вислів мислителя : «Не все те отрута, що неприємне на смак».

Таким чином, розроблена філософом концепція життєвої мудрості вражає людей впродовж століть навіть на міжнародному рівні, адже проблематика

добра та щастя, праці та любові ніколи не втратить змістовності та сенсу, тому, наділений квітучим розумом, просвітитель, вустами якого до людства промовляє Бог, в перспективі і завжди матиме місце серед наставників української культурної спадщини .

**ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА – МАНДРІВНИЙ ФІЛОСОФ, ПЕДАГОГ,
КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ПОДВИЖНИК, ДУХОВНИЙ НАСТАВНИК
УКРАЇНЦІВ**

Григорій Савич Сковорода – відомий український діяч, який, безпосередньо, є прикладом для всього українського народу. Уся творчість цього видатного письменника сповнена філософських роздумів про єдність природи і людини, про людське життя і щастя. Особливе місце в цій творчості займає ідея “сродної праці”. Адже, як стверджує поет, “без праці та людського труда не буде достатку й багатства”. Важливо йти за покликанням, лише тоді воно принесе успіх та щастя людині. Ми не просто так отримуємо матеріальне й духовне багатство. Із цього, на мою думку, також випливає хороше прислів'я – «Без труда – нема плода». Воно дуже добре характеризує думки українця Григорія Сковороди. Найбільш яскраво ця думка звучить у байці “Бджола і Шершень”, в якій розкривається радість праці, що є справжнім джерелом щастя. Я погоджуюсь з автором, адже нещасна та людина, яка або зовсім не працює, або займається не своєю справою.

Зануритись у філософію можна за допомогою байок, які писав письменник. Адже саме вони є одним з найкращих засобів пізнання людських відносин, людських характерів. У своїх байках письменник засуджує панівні верстви тогочасного суспільства з їх беззаконням, нахабством і пихатістю. За цією картиною можна подекуди й побачити сучасний світ. Негативно ставиться письменник і до невпинного прагнення людей до збагачення. У своїх творах він викриває тогочасне суспільство, в якому панує лицемірство, цінується лише багатство, а бідні та чесні люди зневажаються. Наше сьогодні показало, що щастя і духовне багатство – прості елементарні речі, які ми раніше не цінували,

а тільки в цей момент навчилися радіти дрібницям та тому, що поруч з нами рідні та близькі люди. Г. С. Сковорода щиро вірив у краще майбутнє українського народу і його щасливе життя, за що і ми зараз боремся. Він був не просто філософом, а філософом особливого культурно-історичного типу. Значення його ідей та життєвого подвижництва надзвичайно велике: вже за життя він поставав справжнім уособленням філософії як занепокоєного духу, що шукає своїх адекватних здійснень. Вплив його ідей поширювався на весь світ.

Григорій Сковорода був усебічно обдарованою людиною – філософом, письменником, педагогом, музикантом, знавцем античності й середньовіччя, володів кількома мовами – латинською, старогрецькою, старосврейською, польською, німецькою, російською. Він постійно вчився, поглиблював свої знання, передаючи їх одночасно іншим – учням, близьким знайомим, випадковим слухачам. Мандруючи Україною і світами, він цікавився життям, звичаями, мистецтвом, віруваннями інших народів, укріплював у твори враження від побаченого й почутого. Поезія Г. Сковороди є доповненням до його філософських трактатів і діалогів. Автор у поетичній формі розвиває ті ж думки й погляди, що виражені у філософських творах. Феномен постаті Григорія Савича Сковороди – у дивовижному гармонійному поєднанні краси тілесної й духовної. У власному житті він сповідував виразні й тверді принципи: самопізнання і внутрішня відповідність волі Божій.

Григорій Савич ніколи не мріяв про багатство, славу чи почесні. Для нього важливішим було зберегти людську гідність та особисту свободу. Це підтверджує один із переказів про філософа: сама цариця Катерина II, запрошуючи Г. Сковороду на постійне проживання при дворі, у відповідь почула: "Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця". Письменник постає для нас духовним наставником та прикладом справжнього патріота.

Юлія Демко,

здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода – видатний український гуманіст, що написав безліч трактатів з філософії та поезії, у пошуках правди, добра і щастя. Григорій Савич ніколи не мріяв про багатство, славу чи почесні. Для нього важливішим було зберегти людську гідність та особисту свободу. Сковорода приділяє багато уваги оспівуванню чистоти душі та серця, совісті та мудрості людини, її віри в Бога. Адже саме ці чесноти і є найбільшим захистом і багатством для неї.

В своїй байці під назвою “Бджола і Шершень” автор вказує, що людина повинна шукати моральне задоволення і щастя у тій праці, яка їй близька, до якої в неї є здібності й таланти. Дійсно, з цим цілком можна погодитися. Відповідна праця, цікава робота може стати невід’ємною частиною людського життя, наповнити його безумовним сенсом і зробити людину щасливою.

Одночасно з тим автор визнає, що для різних людей щастя може відрізнитися в деяких особливостях.

Проаналізувавши творчість філософа, я можу підсумувати, що для щастя, згідно з поглядами Г. Сковороди, потрібно чимало: єднання з природою, повна свобода, цікава робота і задоволення деяких особливостей особистого характеру.

Зацікавили мене філософські погляди Г. Сковороди, його розуміння сенсу життя, місця людини в світі, судження про значення розуму й творчої праці. Наприклад: “Не розум від книг, а книги від розуму створились”, “Не за обличчя судить, а за серце”.

Ознайомившись з життям і творчістю письменника, я зробила для себе висновок, що Г. Сковорода – одна з найяскравіших постатей української культури минулого.

Юлія Дишлюк,

здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Моє знайомство з творчістю Григорія Сковороди почалося з байки “Бджола та Шершень”. Ще тоді мене вона вразила тим, наскільки легко автор передав глибокий сенс про призначення кожної людини. Слова Сковороди актуальні були завжди, а зараз особливо.

Він писав : “Язык — мала частка, але, мов руль на кораблі, володіє цілим тілом, чи не так само володіє і правити тілом думка? Язык лише тінь, що, наче часовий дзвіночок, дзвенить у повітрі, а сама пружина — се думка. Думка — невидима голова мови, сім'я справі, корінь тілові. Думка — се язык, що не замовкає, неослаблена пружина, неперервний рух, що рухає і носити на собі, мов стару ризу, тлінну тілесну грязь, що припала до своєї думки і зникає, як тінь від яблуні... Невидиме сильніше за видиме.. Видиме залежить від невидимого”. Останнє речення спонукає до міркування, особливо у цей час. Хіба мова – це щось видиме?

Завжди те, що невидиме, набагато важливіше за видиме. Наприклад, між здоров'ям близьких чи грошима ми обираємо перше. Сковорода навчав, що в усьому треба бачити двоїстість: видиме і невидиме, зовнішнє і внутрішнє, тілесне і духовне, тлінне і вічне, твар і Бога, матерію і форму, старе і нове, явне і таємне. Мова, якою люди спілкуються – також невидима, але зараз, у часі війни весь український народ зрозумів: наскільки вона є важливою для народу, адже це є те, що вирізняє нас, українців, від інших.

Також його слова про думку й мову людини є досить влучними, тому що думка – це те, що спонукає людину. Спочатку з'являється думка, а вже потім людина починає оброблювати цю інформацію, щось планувати й робити. А те, що ми говоримо дійсно можна порівняти зі штурвалом корабля, адже як кажуть “язик до Києва доведе”, а іноді й може навпаки.

Отже, Сковорода в моєму житті відіграв дуже важливу роль, адже його філософія спонукає до задуми й іншого погляду на речі.

Діана Дмитрів,

здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Напевно, ніхто не буде заперечувати, що виховання дітей є надзвичайно важливим не тільки для окремої родини, але й для розвитку суспільства, нації, для розвитку всього людства. З давніх часів люди цікавились проблемами педагогіки, розмірковували над тим, як краще виховувати своїх нащадків. Мені як майбутньому педагогові дуже цікаві ці теми і прикладом для наслідування став видатний український філософ, просвітитель-гуманіст, письменник Григорій Сковорода.

Григорій Сковорода викликає в мене справжнє захоплення і безмежну повагу; надзвичайно багатогранною була ця особистість, адже багато важливих проблем порушено у прекрасних художніх та філософських творах Г. Сковороди. Не оминув своєю увагою мислитель і проблеми виховання. Він розумів усю відповідальність, яку несуть батьки: відповідальність і перед власною дитиною, і перед усім народом.

Григорій Сковорода стверджував, що кожна дитина від природи здібна, має певні таланти, і завдання батьків насамперед полягає в тому, щоб побачити і розвинути ці таланти, не примушувати дитину до тих занять, які їй не до вподоби, але по змозі сприяти розвитку її природних нахилів. Я згідна з цією думкою на всі сто відсотків. Головний педагогічний принцип Сковороди — розвиток природних здібностей людини. Суттєві моменти його педагогічної теорії і практики, викладені у віршах, байках та у філософських творах, давно привернули увагу дослідників. У педагогічних поглядах Г. Сковороди відбилися основні напрями передової педагогіки: гуманізм, демократизм, висока моральність, любов до Батьківщини і народу. У притчах та байках Сковорода висміював бездуховне дворянсько-аристократичне виховання і

протиставляв йому позитивний ідеал виховання, мета якого — утвердження високих моральних якостей, формування гармонійно розвинутої людини.

Г. Сковорода не тільки славив українську народну педагогіку, а й творчо застосовував її у своїй педагогічній праці на посаді викладача поетики в Переяславському, а також Харківському колегіумах, де згодом вів також курс катехізису та був домашнім вчителем в сім'ї українського аристократа Степана Томари.

Постать Григорія Сковороди — постать без перебільшення легендарна, він став таким ще за свого життя. Тому оминати цього філософа і не почерпнути з його вчення нічого для себе — просто неможливо.

Тетяна Калитовська,
здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Савич Сковорода – педагог, філософ, письменник. Після ознайомлення з його життям і творчістю я зрозуміла, що твори Сковороди містять у собі навчальний сенс і є актуальними для людей і до сьогодні.

Сковорода був щирим патріотом і все життя виховував почуття любові до своєї Батьківщини. Письменник вважав працю і працьовитість найвищими етичними категоріями, бо праця – це основа суспільного життя і джерело всіх людських благ. Виходячи із свого ставлення до трудової діяльності, Г. Сковорода закликав виховувати в дітей любов до праці і презирство до неробства.

Свої філософські погляди Григорій Сковорода найбільш яскраво висловлює в байках, адже саме вони є одним з найкращих засобів пізнання людських відносин, людських характерів. Для мене однією з найкращих байок Сковороди є “Бджола і Шершень”. У моралі автор вчить людей жити щасливо. Щастя це досягалося завдяки моральному самовдосконаленню, душевному спокою і незалежності від пристрастей навколишнього світу, умінню користуватися тим, що є, не прагнучи до неможливого. Однак стан душевного спокою не означав бездіяльності, навпаки. Улюблена справа – обов’язкова умова щастя. Філософ відстоює думку, що кожна людина може бути щасливою, якщо зробить правильний вибір і йтиме шляхом добра. В байці розкривається радість праці, адже справжнім джерелом щастя Григорій Сковорода вважав саме працю. Я повністю згодна з автором. На мій погляд, нещасна людина та, яка або зовсім не працює, або займається не своєю справою.

Після Григорія Сковороди залишився найцінніше повчання і багато настанов, яких і сьогодні потрібно дотримуватися в житті. Я теж у

майбутньому буду користуватися цими настановами. Перш за все, прикладом для мене буде патріотичність та його погляд на працю. Адже я, як майбутній педагог, маю виховувати в дітей любов до праці та до Батьківщини.

Вікторія Камінська,
здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода – мандрівний філософ, педагог, культурно-освітній подвижник, духовний наставник українців.

Постать Григорія Сковороди — постать без перебільшення легендарна, він став таким ще за свого життя. Григорій Сковорода був першим українським філософом. Але за словом “філософ” ми в жодному разі не повинні бачити людину, яка сидить у кабінеті, оточена книжками, самотня та відлюдкувата, створюючи нову суху теорію. Григорій Сковорода був зовсім не таким. За життя йому пропонували багато різних посад, але мандрівний філософ понад усе цінував свою волю, право самому визначати своє життя, жити так, як йому до вподоби, спілкуватися з людьми різного віку та професій — це Григорій Сковорода вважав найбільшим щастям для себе. Перший український філософ не видав за життя жодної книги своїх творів, але його ідеї, байки, поезії з неймовірною швидкістю поширювались світом, люди переповідали їх один одному, велику їх частину знали напам'ять. На щастя, твори Сковороди збереглися в своїй більшості.

Також Григорій Сковорода був талановитим педагогом. Працюючи домашнім учителем у поміщика Томари, Григорій Савич швидко знайшов спільну мову із його десятирічним сином Васильком, у якого до часу зустрічі зі Сковородою про навчання склалася думка як про найгіршу каторгу. Класом для вчителя і учня були ліс поле, гай. Сковорода навчив Василя думати, ніколи не пропонував йому готових висновків, натомість заохочував до висловлення власної думки. Одним із основних завдань педагога Г. Сковорода вважав виховання високоморальної людини. Він стверджував, що головне в житті – це серце. “Виховання серця”, тобто моральне виховання, має бути в центрі уваги

вчителів. Григорій Савич передусім вимагав навчати дітей вдячності. Велику увагу приділяв просвітитель естетичному вихованню засобами музики, яка повинна бути обов'язковою складовою освіти. То ж не дивно, що сам Г. Сковорода все своє життя не розлучався з музичним інструментом, чергуючи свої бесіди і проповіді з грою на сопілці або співом. Дбаючи про естетичний розвиток учнів, він навчав їх гри на органі, флейті та сопілці, організовував на лоні природи заняття хору. Будучи прекрасним педагогом, Г. Сковорода професію вчителя вважав найгуманнішою і найпотрібнішою людям. Григорій Сковорода цінував людей за їхні душевні якості, зневажав чини й сам відмовлявся від будь-яких посад. Оспівуючи волю, ставлячи її над усе, Сковорода обов'язковою умовою дружби вважав саме вільнодумство. Я повністю згодна зі словами Павла Тичини, який сказав про Григорія Сковороду як філософа, педагога й письменника: “Великий наш філософ щедрю залишив нам спадщину по собі: обсягом широку, змістовністю глибоку і щодо світогляду свого — чисту та моральну...” Григорій Сковорода увійшов в історію культури українського народу як видатний оригінальний філософ-гуманіст, письменник-демократ. Його праці є життєдайним джерелом, з якого черпатиме наснагу ще не одне покоління. Думаю, ще довго дивуватиме подвиг мислителя, що в глуху добу кріпосництва та релігійних забобонів відважно кинув обвинувачення сильним світу. Заперечував він і споконвічні релігійні істини, стверджуючи: “Природа є першопочаткова всьому причина і саморухома пружина”. У творчості мислителя важко простежити, де закінчується художня література й починається філософія, і навпаки. Не дивно, що існують різноманітні інтерпретації (іноді діаметрально протилежні) творчості філософа. Власне, такий простір для інтерпретацій дав він сам. Тому, певно, не варто вести мову про якусь “істинно вірну”, “об'єктивну” інтерпретацію творів Г. Сковороди. Тут кожен може знати щось своє, близьке і зрозуміле йому.

Ірина Кісіль,

здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода — найвидатніша постать у культурному й літературному житті українського народу XVIII ст. Великий народний мислитель і письменник, він у своїх творах розвивав цілий комплекс ідей, актуальних для свого часу. Його багатогранна філософська й літературна творчість — це остання ланка в перехідному періоді від давньої української літератури до нової. Григорій Сковорода був всебічно обдарованою людиною — філософом-мислителем, письменником, педагогом, знавцем античності й середньовіччя. Він постійно вчився, поглиблював свої знання, передаючи їх одночасно іншим — учням, близьким знайомим, випадковим слухачам. Мандруючи Україною і світом, він цікавився життям, звичаями, мистецтвом, віруваннями інших народів, висловлював у своїх творах враження від спостереженого й почутого. Сковорода добре знав й високо цінував провідні навчально-виховні засоби української народної педагогіки – рідну мову, український фольклор, традиційну практику родинного виховання дітей, національні звичаї, традиції, свята, обряди, символи, ремесла та розмаїття народного мистецтва. Вся його педагогічна діяльність пройнята духом народності, народними ідеалами, відображає найкращі здобутки народної навчально-виховної мудрості.

Я вважаю, що не дарма його називали «українським Сократом». Це та людина, яка уособлювала кращі якості нашого народу – мудрість, волелюбство і незламність духу. Дуже важливою є думка письменника про те, що людина лише тоді буде приносити найбільшу користь людям і суспільству, коли буде займатися улюбленою справою, коли повністю розкриє можливості і проявить

себе у своєму природному стані і праці за покликанням. Я згідна з тим, що людина повинна займатися своєю улюбленою справою. Переконана, що лише за таких умов вона принесе найбільшу користь суспільству та своїй країні.

Замислюючись про майбутню професію, я без сумнівів вирішила для себе, що хочу бути вчителем. Учитель – творець майбутнього.

Марта Ковальовська,
здобувачка вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА ЯК ВИДАТНИЙ МИТЕЦЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Постать Григорія Сковороди є багатогранною; водночас, здобуток кожної діяльності, в яку він залучався, є великим надбанням українського народу. З самого дитинства він проявляв неабиякі творчі вміння та був спраглим до знань. Оскільки був наділений талантом до музики: грав на кількох музичних інструментах та гарно володів своїм голосом, він був запрошений співати у придворних капелах та відвідувати різноманітні міста, збагачуючи свій світогляд. З цього розпочалося мандрівне життя видатного митця.

Можна сказати, що Григорій був досить цілеспрямованою особою, адже, здійснивши свою мрію: вступити до Києво-Могилянської академії, він невпинно займався самоосвітою, був в постійному пошуку істини і людського буття; саме тоді почали зароджуватися філософські думки письменника, які згодом вилилися у безцінні витвори української спадщини. Твори цього великого митця сповнені роздумів про єдність природи і людини, про людське життя і щастя. Особлива увага приділяється таким глибоким відзеркаленням особистості як чиста совість і розум, цю думку можна прослідкувати у творі “Всякому місту – звичай і права...”. Наголошував письменник на важливості займатися природженим ділом, яке буде приносити людині щастя (за мотивами байки “Бджола і Шершень”). На мою думку, це одне з важливих питань, яке тягнеться аж до сьогодення. Адже саме відданість справі, яка надихає людину на нові звершення, дозволяє почуватись на своєму місці та є близькою до душі, дає найбільше задоволення. Провідні мотиви творчості видатного митця завжди опиралися на важливі питання українського народу,

які він зображував в особливий спосіб, тому читаючи рядки творчих надбань, ми ніби поринаємо у глибини нашого буття.

Отже, не можна недооцінювати багатство літературної спадщини Григорія Сковороди, яке є і буде актуальним для кожного покоління. Прочитавши твори письменника, можна знайти відповіді на питання, які ми ставимо собі глибоко в душі. Адже філософська ідея, закладена в них, має розширений зміст, який кожна людина зрозуміє по-своєму.

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА: ПОГЛЯД КРІЗЬ ВІКИ В СЬОГОДЕННЯ

Tempus fugit, sed aliquis aeternus est (Час летить, але хтось вічний)

Сучасні люди черпають від нього вчення про справжнє життя, адже саме він зміг не розтратити свого таланту, бо не гнався за багатством та матеріальними благами. Цей чоловік позиціонував себе як “вічного студента” Києво-Могилянської академії, оскільки не закінчив вищого навчального закладу, хоч і був неймовірно ерудованим й працював приватним викладачем. Зрештою, він став вільним митцем. Подорожував Україною та Європою, займався перекладами творів великих філософів і писав власні трактати, пісні та байки. Цей видатний українець пропагував ідеї “сродної праці”, свободи, простоти життя, любові та щастя. Вони зараз якнайдужче відгукуються у серцях багатьох сучасників.

Серед усіх праць Григорія Сковороди вартує виділити “Розмову п’яти подорожніх про істинне щастя в житті”, адже саме ця історія навчає нас бути щасливими, не зважаючи на обставити, вміти насолодитись кожною хвилиною життя. У миті важкої туги і всеохопної зневіри ці настанови потрібні українському читачеві як ніколи раніше.

Сковорода через свої рядки звертає увагу на те, що часто людина сама не знає, чого хоче в житті: “Ти зі своїми вигадками схожий на дерево, яке хоче бути водночас і дубом, і кленом, і березою, і фігою, і оливою, і явором, і фініком, і трояндою, і рутою...”. Ці слова актуальні і в сьогоденні, оскільки безліч людей розпоршуються у бажанні бути всюдисущими на світі, а у висновку стають піщинкою в морі, яку змиває швидка течія. Чітко проступає ідея “сродної праці”, адже у стремлінні бути кимось іншим ми можемо розпоршити свої справжні вміння й таланти.

Настанови Григорія Сковороди, безперечно, потрібні у сьогодні, зокрема, завдяки концепції взаємодопомоги, яку ми даємо тепер переселенцям та військовим, а вони віддячують навзаєм добрими справами та захистом наших життів.

Філософ на підтримку своїх переконань наводить за приклад притчу про двох людей, один із яких не мав ніг та рук, а інший був сліпим. Обидва ці чоловіки хотіли повернутись у рідний край, а тому сліпець взяв на плечі подорожнього і попрямував до рідної домівки. Так і ми з вами, коли маємо потребу в допомозі, не мусимо боятись попросити помочі, оскільки люди, які знайдуть одне одного у взаємній допомозі, стають рівноцінно щасливими, втіливши свої мрії та бажання у реальність.

Григорій Сковорода акцентує увагу і на національній свідомості, адже цей фактор робить із особи справжнього громадянина своєї країни і незрадливу людину. Так у “Відданому Еродію” бачимо, що лелека Еродій не соромиться батьківського виховання: “А я міркую не про багате, а про рятівне виховання”. Птах мислить у правильному керунку національної свідомості та самоідентичності, адже не боїться суперечити і захищати свою думку. Нам всім сьогодні вартує прислухатись до мудрих слів українського Сократа і вміти постояти за свою рідну країну.

Підсумовуючи, зазначимо, що Григорій Сковорода крізь віки веде український народ до усвідомлення простих істин, які люди часто забувають. У його доробку прослідковується чітке посилення до нас з вами: “Робіть роботу, яка вам до душі. Любіть свою державу. Допомагайте іншим, і віднайдете своє щастя. Будьте собою!”.

Українці зараз стоять на шляху до міцної самоідентичності та національної свідомості, тому, читаючи праці Сковороди, кожен для себе винесе ті зернята правди, які проростуть в ньому і заколосять кожен клаптик рідної землі. Отоді зможемо із впевненістю крокувати у майбуття і не боятись захланних й підлих ворогів сучасності.

Вероніка Копанецька,
здобувачка вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода – видатний український гуманіст, що написав безліч трактатів по філософії та поезій, у пошуках правди, добра і щастя. На мою думку, його твори є корисними та актуальними для народів усіх часів, адже у них оспівано красу нашої природи, людські чесноти.

Прикладом захоплення автора рідним краєм є рядки: “А вербички шумлять низькі, Заколишуть мене в снах, Тут тече потічок близько, Видко воду аж до дна”. Сковорода начебто кличе читачів поєднатися з природою, відкриваючи всі її чари та красу. Далеко не всі люди тих часів могли так поетично, благородно і чуттєво описати Батьківщину, як робив це відомий філософ. Я вважаю, що саме щирість є найпомітнішою у поезіях автора і впадає у вічі читачеві.

Окрім цього, Сковорода приділяє багато уваги оспівуванню чистоти душі та серця, совісті та мудрості людини, її віри в Бога. Адже саме ці чесноти, на мою думку, і є найбільшим захистом і багатством для неї: “Непорочність – ось тобі броня, а невинність – крем’яна стіна”. Якщо особа є віруючою та справедливою, все в неї спокійно та добре, бо Всевишній допомагає їй, і те, чого хоче та людина, завжди виходить саме через її віру у краще. На відміну від чесної особистості, у злодія, нероби стається навпаки, бо він намагається досягти своєї цілі поганим шляхом. В деяких творах автор засуджує такі вчинки і ледачість. Як у байці “Бджола і Шершень”, де бджола-трудівниця прославляє чесну працю і зневажає тих, хто живе за рахунок інших, наприклад, Шершня.

Твори Г. Сковорода містять у собі повчальний сенс і є актуальними для людей усіх часів. Важливого значення для розвитку педагогічної майстерності,

підвищення рівня професійної компетенції вчителя Г. Сковорода надавав вивченню грецької і римської літератури. Антична спадщина, на переконання педагога, “дихає високими думками, ... промовляє серцем і грудьми, вражаючи вістрям духа в саму душевну точку і залишаючи в ній гостре відчуття, наче бджола жало” , сприяє духовному зростанню та становленню особистості.

У своїй педагогічній діяльності Г. Сковорода використовував нетрадиційні методи навчання: уроки на природі, просвітницькі уроки серед народу, досить активно застосовував листування як метод навчання. В численних епістолярних творах він виклав свої погляди на виховання індивіда, вдосконалення людини з метою утвердження чесності, доброти, щирості серед народу; обґрунтував вимоги до особистості вчителя національної школи; надав рекомендації батькам, які покликані формувати у дітей високі моральні якості: любов до Вітчизни і рідного краю, людяність, дружба, почуття людської гідності, вдячність, працелюбство, прагнення до свободи, справедливості і всезагального щастя.

Учитель для учня, на глибоке переконання філософа, має бути другом, наставником, старшим товаришем. Аналіз епістолярної спадщини Г. Сковороди показав, що значну увагу він приділяв індивідуальній роботі з учнями. У листах до Михайла Ковалинського просвітитель давав юнакові життєво важливі поради, залучав його до роздумів над сенсом життя, розкривав шляхи морального самовдосконалення. Основою педагогічної праці, на думку Г.Сковороди, є велика жертвна любов учителя до своїх учнів, щирість, сердечність, доброта. Слова педагога-філософа “... любов породжується любов’ю, і, бажаючи бути любимим, я сам першим люблю”, за твердженням О. Любара, М. Стельмаховича, Д. Федоренко, “можуть бути заповітом сучасному поколінню учителів і мають стати серцевиною педагогіки співробітництва” .

Досліджуючи деякі питання теорії навчання в спадщині Г. Сковороди, І. Пуха наголошує на тому, що просвітитель вимагав від учителя враховувати вікові особливості та індивідуальні якості дітей. У процесі навчання не можна ігнорувати розумові можливості учнів. Навчальний матеріал має бути

посильним і доступним. Викладати його необхідно ясно, точно, зрозуміло. При цьому, як твердив Г. Сковорода, учні повинні розуміти матеріал, самостійно його продумувати і закріплювати на практиці.

Отже, педагогічна спадщина Григорія Сковороди, гуманіста і демократа, палкого поборника суспільного прогресу, є життєдайним джерелом, з якого черпатиме наснагу не одне покоління.

Олеся Кориневич,

здобувачка вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

ДУМКИ ПРО ГРИГОРІЯ СКОВОРОДУ

Цитата Григорія Сковороди “Без ядра горіх ніщо, так само, як і людина без серця” підштовхнула мене до написання есе, тому що вона відображає проблеми сьогодення. Для більшої актуалізації теми замість “людини” я використаю поняття “нації”.

На мою думку, цією цитатою Григорій Сковорода підкреслив усю важливість “ядра”. Я вважаю, що під “ядром” він описував наявність сили духу, прагнення до свободи та боротьби, гуманності та любові.

Видатний український філософ-містик, богослов, поет та педагог був чи не найцікавішою постаттю історії українського духу, “людина-університет” своєї епохи і це все про Григорія Савича Сковороду.

Філософ жив у період, коли Московщина знищувала український націоналізм та ідеологію. І тому він є провідником українського народу, який пробудив боротьбу за волю і відродження української нації. Його фраза: “Світ ловив мене та не спіймав”, яка викарбувана на його могилі, чітко виражає ідею бути українцем. Історія української держави є багатостраждальною. Її завжди прагнули знищити і саме зараз Україна знову бореться за свою свободу та волю, яку роками Московія намагалася стерти і спаплюжити.

Український народ тисячоліттями проливав свою кров за національні ідеї та незалежність. Як і тоді, так і зараз Україна мала, має і завжди матиме борців, ідеалістів, які жертовно працювали, працюють і працюватимуть задля України, її культури та духовної величі.

Нашу Батьківщину ніколи не скорить “гнила” Московія, бо український народ має велике серце, огорнуте духом правди, свободи та любові до своєї держави, як і прагнув цього Григорій Савич Сковорода.

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода – видатний діяч минулого, поет, філософ, гуманіст і просвітник, який зробив значний вклад у педагогіку і шкільництво.

Сковорода у своєму доробку має велику кількість педагогічних ідей, які були втілені в його літературній творчості. Я вважаю, що його ідеї є підґрунтям для становлення особистості педагога і розвитку педагогічної майстерності.

Йдучи за народною педагогікою, центром освіти є праця. Г. Сковорода вважав, що людина буде щасливою лише тоді, коли знайде своє покликання і щастя у “сродній праці”. Однією з провідних ідей виховання у Сковороди була спорідненість з природою, адже природа має неабиякий вплив на людину. У своїх працях філософ писав про те, що батьки і вихователі повинні знати обдарованість дитини і завдяки навчання розвивати її у правильному напрямку. Виховуючи дітей відповідно до їхніх природних можливостей, ми визначаємо подальшу долю людини.

Григорій Сковорода виступає за народну школу, у якій учні здобували б життєво важливі і корисні знання. Учитель у цій школі виступає як людина глибокого розуму, високої моралі, єдності слова і діла. Важливою якістю вчителя, на думку просвітника, є педагогічна майстерність, професійне вміння успішно організувати навчальний виховний процес, спрямувати його на всебічний розвиток та вдосконалення особистості.

Ще однією з важливих проблем навчання у Сковороди виступає ставлення дітей до навчання. Учитель, на думку педагога, повинен пробуджувати у дітей бажання пізнавати нове, бо “без бажання все є важке, навіть найлегше”.

Філософ був неперевершеним майстром індивідуальної роботи з учнями. На його думку, між вчителем і учнем має встановлюватися взаємна любов, першоосновою якої є любов педагога. Про це йдеться у листі до М. І. Ковалинського: "...любов породжується любов'ю, і, бажаючи бути любимим, я сам першим люблю".

Сенсом життя людини, шляхом до щастя Григорій вважав самопізнання. Самопізнання – складний процес, який вимагає від учителя значних зусиль, невпинної клопіткої праці над собою. Набуті в процесі самопізнання знання і вміння є важливою умовою творчого вирішення педагогічних завдань, служать підґрунтям удосконалення професійної майстерності вчителя. Педагог, який пізнав себе, свою душу, краще розуміє вчинки своїх учнів. Неперервну освіту впродовж життя Сковорода вважав запорукою успіху в педагогічній майстерності. Він радив вчителю: "Довго сам навчайся, коли хочеш учити інших".

Отже, праці Сковорода є джерелом збагачення мене, як майбутнього педагога. Я розділяю його погляди на систему освіти і цілком погоджуюся, що справжній вчитель – це особистість, для якої педагогіка є "сродною працею" і яка має високі моральні цінності, любов до вихованців і готова до постійного самопізнання.

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода – видатний український письменник, просвітитель-демократ.

Григорій Сковорода увійшов в історію культури українського народу як видатний оригінальний філософ-гуманіст, письменник-демократ. Його праці є життєдайним джерелом, з якого черпатиме наснагу ще не одне покоління. Думаю, ще довго дивуватиме подвиг мислителя, що в глуху добу кріпосництва та релігійних забобонів відважно кинув обвинувачення сильним світу. Заперечував він і споконвічні релігійні істини, стверджуючи: “Природа є першопочаткова всьому причина і саморухома пружина”.

Іван Франко писав, що Сковорода був “цілком новим явищем в українській літературі з погляду освіти, широти поглядів і глибини думок”. Своєю творчістю Сковорода підсумував найвищі досягнення давнього українського письменства. Він був митцем зі своїми власними поглядами на життя. За словами Каменяра, він є найвидатнішим за своєю індивідуальністю поетом у староруській і давній українській літературі на величезному проміжку часу – від автора “Слова о полку Ігоревім” до Котляревського й Шевченка. Як прозаїк, Г. Сковорода підвів давню українську прозу до тієї межі, за якою відразу поставала нова українська література. Життя, літописи, проповіді, послання після Сковороди зустрічаються дедалі рідше і в оновленому вигляді.

Його байки допомагали в пошуках істини, були спрямовані на викриття суспільних вад, підносили дух громадянської гідності, засуджували самодурство, кар’єризм, чинопочитання. Ще за життя Григорія Савича слава про нього як про оригінального філософа ширилася далеко за межі України. Він

вважав, що філософія "... спрямовує усе коло справ своїх до того, щоб дати життя духу нашому, благородство серцю, якість думкам, яко голові всього".

Григорій Сковорода цінував людей за їхні душевні якості, зневажав чини й сам відмовлявся від будь-яких посад. Оспівуючи волю, ставлячи її понад усе, Сковорода у виборі своїх друзів саме вільнодумство вважав за неодмінну умову дружби.

Я повністю згідна зі словами Павла Тичини, який сказав про Григорія Сковороду як філософа, педагога й письменника: "Великий наш філософ щедрю залишив нам спадщину по собі: обсягом широку, змістовністю глибоку і щодо світогляду свого – чисту та моральну..."

Аліна Мартинишин,
здобувачка вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

МОЯ ПЕРША ЗУСТРІЧ ЗІ СПАДЩИНОЮ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

“Світ ловив мене та не спіймав...” Ці слова заповідав написати на своїй могилі великий мислитель, педагог, філософ і письменник Григорій Савич Сковорода. Після ознайомлення з його життям і творчістю я зробила для себе висновок, що він – одна з найяскравіших постатей української культури минулого.

Григорій Савич ніколи не мріяв про багатство, славу чи почесні. Для нього важливішим було зберегти людську гідність та особисту свободу. Один із переказів про філософа: сама цариця Катерина II, запрошуючи Г. Сковороду на постійне проживання при дворі, у відповідь почувала: “Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця”.

І в народній уяві письменник поставав людиною, абсолютно незалежною від цього несправедливого світу. Народ був упевнений, що Григорій Савич ніколи не знав ні хвороб, ні скрути, не потребував чужої допомоги. У ньому бачили не звичайну людину, а сильну особистість, яка легко протистоїть усім земним напастям.

Сковорода був талановитим педагогом. Працюючи домашнім учителем у поміщика Томари, Григорій Савич швидко знайшов спільну мову із його десятирічним сином Васильком, у якого до часу зустрічі зі Сковородою про навчання склалася думка як про найгіршу каторгу. Класом для вчителя і учня були ліс поле, гай. Сковорода навчив Василя думати, ніколи не пропонував йому готових висновків, натомість заохочував його до висловлення власної думки.

А от права викладати спочатку в Переяславському, а потім і в Харківському колегіумах філософ і педагог був позбавлений, бо його передові

принципи навчання й виховання, оригінальне й критичне сприйняття світу лякали керівництво закладів, і вони звільнили Г. Сковороду з посади.

Цікавим є творчий доробок письменника, особливо байки. До збірки “Байки харківські” увійшло 30 байок Сковороди; письменник зробив помітний внесок в українську байку вісімнадцятого століття. Повчальним є твір “Собака і Вовк”, у якому розповідається, як вовк, бажаючи стати другом собак, про яких ішла добра слава, почав вихвалитися перед ними своїми славними й багатими предками, у “силі” письменник підсумовує, що справжня дружба не потребує ні чинів, ні багатства, ні знатного походження. В її основі завжди лежать спільність думок, сердечність, спорідненість і чесність.

Обравши стежку мандрівного філософа, Г. Сковорода двадцять п’ять років провів у мандрах, які ще більше збагатили його мудрістю. Мислитель мав змогу ближче познайомитися із життям свого народу, глибше пізнати його духовний світ, вчити традиції, звичаї й обряди, усвідомити соціальну нерівність, що панувала в суспільстві. У період, коли відбувалося закріпачення селян, посилювалося соціальне та національне гноблення, Г. Сковорода поширював серед народу ідеї рівності, незалежності й свободи.

Мотиви творів Г. С. Сковороди дуже щирі і, як кришталь, прозорі; вони високо підносяться над особистими і приватними інтересами, перейняті інтересами людського добра. У своїй діяльності він іде на жертви, забуває про себе, праця захоплює його цілком, захоплює всі його сили, здібності та енергію. А це означає, що Г. Сковорода був не тільки талановитим письменником, самобутнім мислителем, а й справжнім громадським діячем.

Олексій Молодецький,
здобувач вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта

МОЯ ПЕРША ЗУСТРІЧ ЗІ СПАДЩИНОЮ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

3 грудня виповниться 300 років з дня народження великого українського філософа, письменника, вчителя Григорія Сковороди.

Перша зустріч із його творами у мене відбулась у початкових класах, коли потрібно було знайти вірші про природу. У бібліотеці мені дали книжечку-хрестоматію творів різних авторів. Саме тоді я читав вірші “Весна люба, ах, прийшла!”, “Ах поля, поля зелені”, а уява малювала образи зелених ланів, чистих поточків, кучерявих лісів, жайворонків, соловейків, тобто картини, що близькі до природи рідного краю. Це і явір, який стоїть над горою, і якому буйні вітри ламають вітки, й верба, що шумить низько над водою.

Пізніше я зрозумів, що Григорій Сковорода дуже любив свій рідний край, бо автор використовує низку художніх образів, які пов'язані з українським фольклором. У поезіях Г. Сковороди можна зустріти і любу весну, і люту зиму, і смерть із замашною косою, і зелену діброву, і прокляту нудьгу. Життю міста з його гарячковою невсипучістю, виром пристрастей і бажань він протиставляв поезію тихих полів, зелених дібров, настроїв безтурботного мандрівника, який не знає честолюбства і користі.

У пісні “Не піду в місто богате...” міським настроєм протиставлена сільська природа як запорука свободи духу, морального здоров'я, гармонії:

“В город не піду багатий – на полях я буду жить,

Вік свій буду коротати там, де тихо час біжить.

Бо міста, хоча й високі, в море розпачу штовхнуть,

А ворота, хоч широкі, у неволю заведуть.

Не бажаю наук нових, крім здорового ума,

Крім розумностей Христових, бо солодкість там сама”.

І ці слова – не лише поетична фігура, а справжнє переконання Сковороди, який відмовляється від духовної і світської кар’єри.

Григорій Савич ніколи не мріяв про багатство, славу чи почесні. Для нього важливішим було зберегти людську гідність та особисту свободу. Це підтверджує і один із переказів про філософа: сама цариця Катерина II, запрошуючи Г. Сковороду на постійне проживання при дворі, у відповідь почула: “Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця”.

І в народній уяві письменник поставав людиною, абсолютно незалежною від цього несправедливого світу. Народ був упевнений, що Григорій Савич ніколи не знав ні хвороб, ні скрути, не потребував чужої допомоги. У ньому бачили не звичайну людину, а сильну особистість, яка легко протистоїть усім земним напастям.

Використання художнього досвіду українського фольклору ставить твори Сковороди дуже близько до живого народного слова. А деякі із поезій стали піснями. Наприклад, “Всякому городу нрав і права” (співають в опері “Наталка Полтавка”).

Ось таким чином відбулась моя перша зустріч із спадщиною Г. Сковороди.

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

“Не той дурний хто не знає, але той, що знати не хоче”; “Не за обличчям судить, а за серце”; “Любов виникає з любові, коли хочу, що мене любили, я сам перший люблю”; “Не шукай щастя за морем”; “Чи не дивина, що один у багатстві бідний, а інший у бідності – багатий”.

Ці та інші крилаті вислови Сковороди не втрачають своєї актуальності й сьогодні. Щоразу, коли у мене виникають якісь життєві труднощі, я звертаюсь до творчості філософа і знаходжу відповіді на безліч запитань. Інколи ми думаємо, що нещасливі. Основою щастя, як вважав Сковорода, є “сродна праця”, тобто та, до якої людина має природний нахил, здібності. І це дійсно так. Бо, коли людина може свої здібності проявити у професійній діяльності, то вона щаслива.

А якими актуальними є вислови про Батьківщину саме тепер, коли триває війна. “Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця. Не вчіть яблуню родити яблука, краще відженіть од неї свиней”.

Горджуся, що багато українців не покинули Україну у час війни. Навіть, коли у травні окупанти знищили на Харківщині музей Сковороди, кожне його слово доводить, що ворог може розбомбити наші музеї та будинки, але він не забере нашого бажання відстоювати незалежність України.

Мене дуже вразило, що філософ кілька століть тому давав настанови і мотивував до навчання у душі сучасних коучів, підбадьорював, вірив у сили і талант своїх учнів. Спонукав мислити, а не зазубрювати науку з книжок. “Не розум із книг, а книги із розуму народилися. Хто очистив свій розум чистими роздумами про істину, той подібний до дбайливого господаря, що викопав у своєму домі джерело чистої води”.

Запали мені в душу філософські погляди Григорія Сковороди про сенс життя, місце людини у світі. “Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись – значить не жити, бути мертвим”.

Філософ вчив шукати правду та прагнути до неї, він любив і поважав добрих людей, провідував хворих, розважав сумних, ділився останнім з тими, хто нічого не мав.

Триста років минає з дня народження Сковороди, але відповіді на всі питання сьогодення можна відшукати у його спадщині.

Творчість Сковороди – справжнє відкриття, безцінний скарб у моєму житті. Адже, саме зараз я відчуваю, що моє життя набуло сенсу, бо я знайшла своє призначення: стала тою, хто допомагає іншим, так як вчив видатний мислитель.

ДУМКИ ПРО ГРИГОРІЯ СКОВОРОДУ

Поет і філософ, основоположник української нації став яскравим світлом у загалом похмурому суспільстві XVIII ст. Г. Сковорода втілює найкращі якості нашого народу – мудрість, любов до свободи та незламність духу. Він зміг розбудити у представників усіх верств суспільства їхнє прагнення до свободи та незалежності.

У своїх життєвих поглядах Г. Сковорода відстоював важливість розуму. Український філософ достойно представляв тогочасний світ і творив, поширював найпередовіші філософські думки того часу. Також він розсудливо дивився на наше суспільство, тому герої його творів взагалі не заперечували його, яким воно є, визнавали, що їх не влаштовує таке суспільство, де існує кріпацтво, духовне і соціальне рабство.

Г. Сковорода вважав неможливим служити своїй державі поза Батьківщиною. На цьому принципі ґрунтується патріотизм письменника. Він сам був щирим патріотом, який усе своє життя прививав своїм землякам патріотизм. Його послідовники з'являлися в кожному українському селі, де побував письменник і філософ.

У повсякденному житті Г. Сковорода беріг внутрішню незалежність. Таким чином він показував себе як людину, яка живе за правилами своєї філософії. Позиція письменника, його життєві вчинки визначаються його глибокими патріотичними переконаннями.

Окрім літератури, музики та філософії, Григорій Сковорода залишив нам кілька найцінніших життєвих уроків і багато настанов, які актуальні й сьогодні. Я також активно використовую ці інструкції у своєму житті. Насамперед, це патріотизм та концепція праці, оскільки він вважав, що людина

має займатися справою, яка їй подобається, і лише за таких умов вона може принести найкраще суспільству та своїй країні.

**ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА – МАНДРІВНИЙ ФІЛОСОФ, ПЕДАГОГ,
КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ПОДВИЖНИК, ДУХОВНИЙ НАСТАВНИК
УКРАЇНЦІВ**

Постать Григорія Сковороди – одна з найвідоміших в українському народі та історії. Він відомий у багатьох сферах, а його афоризми та байки стали перлиною української літератури. Праці українського генія присвячені насамперед проблемі самопізнання людини, проте висвітлюються й теми дружби, релігії, волі та ставлення до життя. Своїм найбільшим багатством філософ вважав свободу. Саме тому будь-які пропозиції з боку інших щодо роботи він відкидав, йшов проти режиму, бо хотів жити так, як йому до вподоби, ні від кого не залежати. Його життєвим кредо став вислів: “Світ ловив мене, та не впіймав”, що дуже влучно описує його життя.

Сковорода зробив великий вклад у педагогіку: створив власну геніальну систему виховання дітей. Метою виховання філософ вважав, насамперед, прищеплення таких почуттів, як дружба, любов та вдячність, а вже потім пізнавання явищ природи та знаходження істини. Він постійно говорив про самопізнання та самовдосконалення, інтелектуальне і духовне. Головний педагогічний принцип – розвиток природних здібностей людини, які описувались у багатьох філософських творах, байках та віршах. За своє життя філософ працював учителем не в одній школі, вивчав багато різних мов та інших наук, і саме тому цінував розум людини. Неодноразово згадується поняття “сродної праці”, що змінило погляд людей на роботу, якою вони займаються. Адже, за словами байкаря, праця має приносити насолоду і бути першою потребою людини.

Значною є духовна спадщина Григорія Сковороди. У різних творах прослідковуються біблійні сюжети та цитати, які дуже важко відмежувати від особистих висловів.

ДУМКИ ПРО ГРИГОРІЯ СКОВОРОДУ

Видатний просвітител ь і письменник XVIII століття, відомий філософ Григорій Савич Сковорода посідає особливе місце в українській літературі. Великий вплив на формування таланту та поглядів цього мислителя мало тогочасне українське суспільне життя. Це життя згуртувало дух письменника, зробило його стійким борцем із соціальною несправедливістю, утвердило Г. Сковороду як гуманітарія і демократа.

Г. С. Сковорода — великий митець. Його безсмертя і велич у тому, що він відстоював права простих людей під найжорстокішим гнітом українського народу з боку царського режиму. Вже тоді письменник і філософ Сковорода мріяв про справедливе суспільство, де кожен українець міг би жити щасливим життям.

Творчість цього видатного українця сповнена філософськими думками про єдність людини і природи, про її життя і щастя. Особливе місце в цій творчості займає ідея “сродної праці”. Автор дуже шанує розум і має чисте сумління. Здебільшого у творчості Г. С. Сковороди світ людських турбот протиставляється чарівним образам української природи, де точиться вічна боротьба між життям і смертю, добром і злом.

Поезія Г. Сковороди доповнює його філософські трактати та діалоги. Автор в поетичній формі розвиває ті самі ідеї та погляди, висловлені у філософських творах. Образ Григорія Савича Сковороди — це вражаюче поєднання фізичної та духовної краси. У своєму власному житті він проповідував ясні і тверді принципи: самопізнання і внутрішній послух волі Божій. Крім того, філософ постійно наголошує на тому, що людина має

невичерпний духовний потенціал, який потрібно лише спрямувати в правильне русло, на діла Божі: знання і творчість.

Отже, філософія Григорія Савича Сковороди зводилась до основної ідеї, що сутність людини – це дух, думка і серце. Шлях до ідеального суспільства пролягає через серце людини, її мораль, самовиховання, творчу працю.

Олег Хриптун,

здобувач вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Григорій Сковорода – видатний український поет, педагог та філософ. За філософські ідеї та думки, ставлення до життя його називали “українським Сократом”.

Не пригадую, коли вперше познайомився з даним поетом, та був один урок в школі, який дуже закарбувався в пам'яті. Завдячую вчительці, яка багато уваги приділила байці “Бджола та Шершень”. На прикладі діалогу між двома комахами нам підносять філософську ідею Сковороди – “сродної праці”. Нам возвеличують працю, яка є сенсом щасливого життя, а також засуджують ледачість. Ідея “сродної праці” полягає в тому, що праця має стати для людини природною потребою і “найсолідшою поживою”. Я вважаю, що це був в певному значенні переломний момент у моєму житті, бо цей твір справив на мене велике враження. Таким чином, байка “Бджола та Шершень”, на мою думку, - одна з найкращих байок української літератури, що відіграла значну роль у вихованні працелюбності в моєму житті.

На мою думку, ми маємо пишатися, що у нашій українській літературі є такий неперевершений поет та філософ, який залишив нам дорогоцінну творчу спадщину. У творах Г. Сковорода порушує важливі ідеї, роздумує про сенс життя, працю та щастя.

Я вважаю, що кожний, хто вирішить почитати твори Григорія Сковороди, зможе знайти відповіді на свої питання.

СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

Сковорода займає значне місце в українській літературі. Великий вплив на формування погляду і таланту мислителя мало суспільне життя тогочасної України. Воно загартувало дух непримиренного борця проти соціальної несправедливості, утвердило Сковороду як незалежного мислителя. Його велич і безсмертя полягає в тому, що в глуху пору найжорстокіших утисків народу він став на захист людей.

Найбільше мене вражає тема “сродної праці”, де схвильовано розповідається про розум та чисту совість. У Сковороди на фоні чарівної природи світ людських турбот виступає контрастом, йде боротьба добра і зла, життя і смерті. Свої філософські погляди митець висловлює в байках, бо, на мою думку, вони є одним із найкращих способів пізнання людських взаємин. У своїх байках автор засуджує панівні верстви за їхню пихатість та нахабство.

Обравши стежу мандрівного філософа, Сковорода 25 років провів у мандрах, які ще більше збагатили його мудрістю. Мислитель мав змогу ближче познайомитися із життям свого народу, глибше пізнати його духовний світ, вивчити традиції, звичаї й обряди, усвідомити соціальну нерівність, що панувала в суспільстві. У період, коли відбувалося закріпачення селян, посилювалося соціальне та національне гноблення, філософ поширював серед народу ідеї рівності, незалежності й свободи. В його уяві жило зовсім інше суспільство: “Республіка, в якій хотів би жити і я, буде країною любові, дружби, праці! В ній не може бути ворогування й рабства... Усе загальне, спільне... Закони — гуманні, мудрі. Велике братерство, спілка співдружності людей, об’єднаних за покликанням і за стремлінням — ось що таке республіка, яка прийде на зміну царству темряви”.

Саме “царство темряви”, тобто негуманний і жорстокий світ, і мав на увазі Сковорода, коли говорив: “Світ ловив мене, та не спіймав”.

Зараз я навчаюсь в університеті й вважаю, що найголовніша для мене праця на цей момент , - це навчання. І як я буду вчитися, так буде складатися моє особисте життя.

Одного хочу: щастя, мати хорошу роботу, бути чесною людиною, жити по совісті, як того хотів великий український філософ, письменник та вчитель, Григорій Сковорода.

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА В МОЄМУ ЖИТТІ

У житті кожного з нас є людина, котра надихає, умотивовує та заохочує до більших звершень. Цією людиною може бути мама чи батько, можливо, кінозірка або навіть поет, якого ми ніколи не бачили вживу. У моєму випадку, ця особа – Григорій Сковорода; він зачепив моє серце відразу, коли я дізналася про нього у школі, на уроці української літератури. Людина, яка є надзвичайно мудрою, розважливою та розвиненою у різноманітних галузях житття.

Мене притягує щирість, коли хтось не ховається за сотнями масок, а говорить все як є, навіть, якщо ця правда не зовсім приємна. Ця риса притаманна письменнику; він зневажав високі титули і посади, бо для нього всі – рівні. Якось імператриця Катерина II спитала: “Чому ти мені не вклонився?” “Не бажав я тебе бачити, ти сама захотіла на мене подивитися. А як же ти мене роздивишся, якщо я перед тобою удвоє зігнуся?”, - відповів Григорій. Мені до вподоби щирі і “прямі” висловлення, сказані від душі.

У моменти демотивації я звертаюся до збірника афоризмів письменника, шукаю свої нові сили, енергію. На диво, завжди знаходжу відповіді на всі проблемні запитання, котрі мене турбують. Григорій Сковорода казав, що “світло бачиться тоді, коли світло в очах є”, – це мій улюблений афоризм автора. Я тлумачу вислів так: все, що ми бачимо і робимо, залежить від нас; лише ми керуємо своїм життям, почуттями та думками, лише ми маємо достатньо сили, аби дивитися на світ із світлого та позитивного боку.

Сковорода – приклад людини, наділеної щирістю, мудрістю та чистотою душі. Я прагну до такого ж рівня всебічного розвитку, яким володів Григорій Савич, мрію пронести свою гідність скрізь життя настільки ж відважно, як і він. Переконана, що ця людина надихає не лише мене, тому що й справді є чому у

нього повчитися. Я щиро захоплююся Г. Сковородою, раджу і вам ознайомитися із творчістю й історією життя поета. Григорій Сковорода – мій мотиватор, а його афоризми – “рятувальне коло” у скрутну годину.

АКТУАЛЬНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В СЬОГОДЕННІ

Сьогодні ми переживаємо важкі часи, які змушують багато мислити та думати про різні труднощі щодня. Ці труднощі нам вдається подолати завдяки нашим принципам, перевагам, потребам та жертвам. Що б це не були за труднощі, вони завжди залежать від наших пріоритетів, які в кожній людині є різними, індивідуальними. Про це гарно описано у ліричній поемі Григорія Сковороди “Всякому місту — звичай і права...”. Чи можна вважати, що філософ недооцінює потреби інших, прикривається під описами нахабства та вигідного положення щоб підняти власну думку та самоствердитися за рахунок інших? Над цим можна довго роздумувати. Але моя думка залишається непохитною – однозначно, що недобросовісні люди, які наживаються на біді колись пізнають всю лють світу, адже: “Байдуже смерті, мужик то чи цар. Все пожере, як солону пожар”.

Григорій Сковорода виділився в нашій сучасності не лише вмінням писати красиві байки, але й закладати філософські ідеї у, здавалось би, простих віршах. Лірична поема, про яку згадано раніше, відкриває філософію питання про доброчесність. Всі ми думаємо лише про власні потреби та не звертаємо увагу на чесні наміри, якщо можна отримати більш вигідну ситуацію при лукавстві. Зараз, під час війни, часто можна зустріти людей, які наживаються на державному горі: шахраї, крадії, корупціонери, недобросовісні волонтери – всі вони значно підривають цілісність розвитку державності, створюють картинку ненадійності та недовіри. Натомість, у поемі згадано не лише темну сторону, але й істинну чесність. Поет виступає у своєму творі як той, в кого світлий розум, правдиві наміри без лихої особистої вигоди. Істина ховається в останніх

рядках: «Хто ж бо зневажить страшну її сталь? Той, в кого совість, як чистий кришталі...».

Збірник есеїв здобувачів вищої педагогічної освіти

(до 300-річчя від дня народження видатного українського філософа,
богослова, педагога, культурно-освітнього подвижника
Григорія Сковороди)

Упорядники

канд. пед. наук, доц. Стахів М. О.,

канд. філол. наук, доц. Кобилецька Л. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

79000, м. Львів, вул. Університетська, 1